

فرآیند اعطای تسهیلات ربالی

به استناد جزء « ۱۰ » بند «ی» اساسنامه صندوق توسعه ملی، پرداخت هر گونه تسهیلات از محل منابع صندوق فقط از طریق بانک‌های عامل انجام می‌شود. طبق این حکم، صدور هر گونه ضمانتنامه و پرداخت هر گونه تسهیلات از محل منابع صندوق فقط از طریق بانک‌های عامل اعم از دولتی یا غیر دولتی و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی انجام می‌شود. بر این اساس ضروری است متقاضیان تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی، طرح‌های توجیهی خود را به بانک‌های عامل طرف قرارداد صندوق ارائه کنند. مطابق قانون، از زبانی فنی، مالی و اقتصادی طرح‌ها و همچنین بررسی اهلیت متقاضی بر عهده بانک‌های عمل است.

فرآیند اعطای تسهیلات ارزی

به استناد جزء « ۱۰ » بند «ی» اساسنامه صندوق توسعه ملی، پرداخت هر گونه تسهیلات از محل منابع صندوق فقط از طریق بانک‌های عامل انجام می‌شود. طبق این حکم، صدور هر گونه ضمانتنامه و پرداخت هر گونه تسهیلات از محل منابع صندوق فقط از طریق بانک‌های عامل اعم از دولتی یا غیر دولتی و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی انجام می‌شود. بر این اساس ضروری است، متقاضیان تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی، طرح‌های توجیهی خود را به بانک‌های عامل طرف قرارداد صندوق ارائه کنند. مطابق قانون، از زبانی فنی، مالی و اقتصادی طرح‌ها و همچنین بررسی اهلیت متقاضی بر عهده بانک‌های عمل است.

شرایط اعطای تسهیلات ربالی

متقاضیان دریافت تسهیلات ربالی از محل منابع صندوق توسعه ملی باید شرایط عمومی مندرج در نظام‌نامه ربالی «بخش چهارم (اشخاص مجاز)» مربوط هیئت امنای صندوق توسعه ملی را دارا باشند. همچنین طرح‌های ارائه شده توسط متقاضیان دریافت تسهیلات از محل منابع صندوق توسعه ملی باید مطابق با بخش سوم نظام‌نامه ربالی در چارچوب فهرست اولویت‌های پرداخت تسهیلات ربالی مندرج در پیوست شماره ۴ باشد.

شرایط اعطای تسهیلات ارزی

متقاضیان دریافت تسهیلات ارزی از محل منابع صندوق توسعه ملی باید شرایط عمومی مندرج در نظام‌نامه ارزی «بخش پنجم (اشخاص مجاز)» مصوب هیئت امنای صندوق توسعه ملی را دارا باشند. همچنین طرح‌های ارائه شده از طرف متقاضیان دریافت تسهیلات ارزی از محل منابع صندوق توسعه ملی باید مطابق با بخش چهارم نظام‌نامه ارزی در چارچوب فهرست اولویت‌های پرداخت تسهیلات ارزی مندرج در پیوست شماره ۳ باشد.

مصارف صندوق

۱. اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی
۲. اعطای تسهیلات صادرات خدمات فنی و مهندسی به شرکت‌های خصوصی و تعاونی ایرانی که در مناقصه‌های خارجی برنده می‌شوند از طریق منابع خود یا تسهیلات اتحادیه‌ای (سندیکایی)
۳. تعیین چارچوب اعطای تسهیلات خرید به طرف‌های خریدار کالا و خدمات ایرانی در بازارهای هدف صادراتی کشور
۴. سرمایه‌گذاری در بازارهای پولی و مالی خارجی
۵. اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران خارجی با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی
مناسب اقتصادی به منظور جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری در ایران با رعایت اصل هشتاد و یک (۸۰) قانون اساسی است.
۶. تأمین هزینه‌های صندوق
تصرفه ۱. استفاده از منابع صندوق برای اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و باز پرداخت بدهی‌های دولت به هر شکل ممنوع است.
تصرفه ۲. اعطای تسهیلات موضوع این ماده فقط به صورت ارزی است و سرمایه‌گذاران استفاده‌کننده از این تسهیلات اجازه تبدیل ارز به ریال در بازار داخلی را ندارند.
تصرفه ۳. اعطای تمامی تسهیلات صندوق صرفاً از طریق عاملیات بانک‌های دولتی و غیردولتی خواهد بود.

منابع صندوق

۱. حداقل معادل ۳۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت (نفت خام، میعانات گازی، گاز و فرآورده‌های نفتی) در سال‌های برنامه و تعیین مبلغ آن در قوانین بودجه سنواتی
حداقل ۲۰ درصد ارزش صادرات تهارتی اقلام فوق‌الذکر
۳. افزایش سهم و سوایری از منابع بدهی‌های «۱» و «۲» هر سال به میزان سه واحد درصد
۴. ۵۰ درصد مانده نقدی حساب ذخیرهٔ ارزی در پایان سال ۱۳۸۹ و سال‌های بعد
۵. منابع قابل تحصیل از بازارهای پولی بین‌المللی بامجموع هیئت‌امنا با رعایت قوانین مربوط
۶. سود خالص صندوق طی سال مالی
۷. درآمد حاصل از سود موجودی حساب صندوق در بانک مرکزی، معادل میانگین نرخ سود سپرده‌های بانک مرکزی در بازارهای خارجی با محاسبه و پرداخت هر سه ماه یکبار
۸. ۲۰ درصد منابع موضوع جزء «۵» بند «۴» قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور

وظایف هیئت نظارت

۱- رسیدگی به صورت‌ها و گزارش‌های مالی صندوق و تهیه گزارش‌های موردی و ادواری برای هیئت‌امنا و مجلس شورای اسلامی
۲- رسیدگی به صورت‌ریز دارایی‌ها، مطالبات، تعهدات و خلاصه حساب‌های صندوق و گواهی آنها برای انتشار در روزنامه رسمی کشور
۳- رسیدگی به عملکرد صندوق از لحاظ تطبیق با موازین قانونی و اساسنامه و اهداف صندوق

این هیئت در ایفای وظایف خود و بدون مداخله در امور جاری، تمامی اسناد و دارایی‌ها و حساب‌های صندوق را مورد رسیدگی قرار داده و می‌تواند به اطلاعات و مدارک و مستندات صندوق که لازم می‌داند دسترسی داشته باشد. این هیئت موظف است گزارش نظارتی خود را هر شش ماه یکبار به هیئت‌امنا و مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

تصرفه هیئت نظارت می‌تواند برای حساسرسی از عملکرد صندوق از خدمات اشخاص حقیقی و حقوقی صاحب صلاحیت استفاده کند.

وظایف هیئت‌امنا به عنوان بالاترین رکن صندوق

۱. راهبری، تعیین سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها
۲. تصویب شرایط و نحوه اعطای تسهیلات برای تولید و سرمایه‌گذاری به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی
۳. تصویب نظام‌نامه‌ها، برنامه‌های راهبردی، بودجه‌سالانه، صورت‌های مالی و گزارش عملکرد صندوق
۴. انتخاب رئیس و سایر اعضای هیئت عامل مطابق بدهی‌های «ت» و «ث»
۵. عزل رئیس و اعضای هیئت عامل با پیشنهاد هر یک از اعضای هیئت‌امنا و تصویب هیئت‌امنا
۶. انتخاب تصمیم دربارہ از جاع دعوی به داوری و صلح دعایو با رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی
۷. تعیین انواع فعالیت‌های مورد قبول و واجد اولویت پرداخت تسهیلات در بخش‌ها و زیر بخش‌های تولیدی و خدماتی زاینده و با بازده مناسب اقتصادی

این تعیین حداقل نرخ‌بازده مورد انتظار از منابع صندوق و همچنین نرخ بازده مورد قبول طرح‌های تولیدی و سرمایه‌گذاری برای تسهیلات و تعیین نرخ سهم مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری به نحوی که میانگین این نرخ‌ها کمتر از متوسط نرخ‌بازده سپرده‌های بانک مرکزی در بازارهای خارجی نباشد.

| روزنامه جوان | شماره ۶۲۲۲

سرویس اقتصادی ۸۸۹۸۴۳۴

«جوان» تازه‌ترین تصمیمات مجلس درباره صندوق توسعه ملی را بررسی می‌کند

صندوق توسعه فردا قربانی ناکارآمدی اجرایی امروز

مجلس با ورود هیئت عالی نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام، سهم صندوق توسعه ملی را در بودجه سال ۱۴۰۲ از ۴۰ درصد به ۴۲ درصد افزایش داد

■ صندوق توسعه ملی قربانی ضعف اجرا

حمید معظمی، کارشناس اقتصادی به «جوان» می‌گوید: «صندوق توسعه ملی به عنوان یک صندوق بین‌نسلی و برای آینده فرزندان ما ایجاد شده است تا بخشی از درآمدهای ملی را برای توسعه آینده آنها ذخیره و صرف کند. نفت و گاز به‌عنوان منابع طبیعی تمام شدنی هستند و باید از این گذر برای آینده کشورمان سرمایه‌گذاری کنیم و توسعه دهیم ولی متأسفانه دولت‌های مختلف به دلیل ضعف و ناکارآمدی نه تنها نتوانسته‌اند ذخیره آن را ارتقا دهند بلکه بارها نسبت به برداشت از آن اقدام کرده‌اند و به قول معروف به یک فلک شبیه شده است.»

وی می‌افزاید: «حداقل طی یک دهه اخیر دولت‌ها به صورت فراقانونی در خواست برداشت داشتند. پس از یکی از درخواست‌ها رهبر حکیم انقلاب جواب دقیقی فرمودند که مشخص شد می‌شود از منابع دیگری همچون «۵درصد مقرر در بودجه عمومی کشور برای جبران خسارت حوادث غیر مترقبه، جابه‌جایی در ردیف‌های بودجه‌های عمرانی و بیمه‌ها و تسهیلات بانکی» استفاده کرد. بنابراین ضعف اجرا صندوق توسعه ملی را قربانی کرده‌است.» این کارشناس تصریح می‌کند: «البته قوانین مازوی نیز کارایی صندوق توسعه ملی را تحت‌الشعاع قرار داده است و بخشی از آن به خود مجلس بزمی می‌گردد. امیدواریم در این موارد تجدیدنظر شود تا شاهد اثر گذاری بهتر صندوق توسعه ملی و تحقق اهداف قانونگذار باشیم.»

■ تلاش برای تغییر حکمرانی صندوق توسعه

به گفته اعظم هوشنگی، مدیر تطبیق و مبارزه با پولشویی، با بهره‌گیری از تجارب چند سال گذشته تلاش برای تغییر حکمرانی صندوق توسعه ملی است. مالکان نهایی مردم هستند، بنابراین به نمایندگی از مردم به گونه‌ای راهبری شود که تصمیمات درست و حاکمیت قانون در فرآیندهای صندوق جاری شود تا میزان منابع در اختیار به بهترین شکل مدیریت گردد و افزایش یابد.

از جمله اقدامات و تصمیمات، تغییر در سود بانک‌ها با توجه به میزان همکاری آنها در وصول مطالبات، اقدامات لازم به منظور به بهره برداری رسیدن طرح‌ها از جمله مشارکت در طرح‌هاست و نهایتاً پیشنهاد مواد سرمایه‌گذاری در بازارهای داخلی و خارجی به هیئت امناست که مصوبات نیز در این مطالبات دریافت شده است. در صورتی که رابطه بین نفت و دولت تنظیم شود اقدامات نهاد‌های مرتبط با نفت نیز اثر بخش خواهد شد. به گفته این مقام مسئول، ارتباط میان نفت و دولت تنظیم می‌شود و از عواید آن صندوق و نسل آینده این سرزمین بهره‌مند شوند.

علیرضا تاجیر، مشاور معاون سسر‌مایه‌گذاری داخلی صندوق توسعه ملی با پذیرش برخی انتقادات به صندوق توسعه ملی گفته است، اگر صندوق توسعه ملی یا ۱۴۹ میلیارد دلار دارایی، به حوزه‌های نفت و گاز و بخش‌های اقتصادی ورود نمی‌کرد تسهیلات نمی‌داد، از وضعیت کنونی عقب‌تر بودیم. وی ضمن مقایسه این صندوق با صندوق‌های مشابه در دنیا معتقد است صندوق چین با ۱۳۰۰ میلیارد دلار در حال حاضر بزرگ‌ترین صندوق ثروت دنیا و بعد از آن صندوق نروژ با ۱۲۰۰ میلیارد دلار قرار دارد. صندوق‌های مشابه در کشور‌های حاشیه خلیج فارس و نیز سنگاپور و هنگ‌کنگ هم موفقیت‌هایی دارند ولی باید دانست اندازه یک صندوق نشانه موفقیت‌هایی نیست بلکه باید به تعداد ذی‌نفعان یک صندوق توجه داشت.

■ جان کلام

به نظر می‌رسد دولت سیزدهم باید ضمن جبران عقب‌ماندگی‌ها نسبت به افزایش موجودی صندوق توسعه ملی، اقدام کند و از طرفی نوع حکمرانی آن تغییر یابد تا شاهد اثر گذاری بیشتر اهداف ایجاد آن باشیم. ضمناً باید از تکرار حاشیه‌هایی که دامن این صندوق را نیز گرفته و گزاره «بیش نجومی» را وارد ادبیات اقتصادی ایران کرده است، پرهیز شود.

اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات به انتخاب مجلس

شورای اسلامی ۱۰. دادستان کل کشور.

جلسات هیئت‌امنا حداقل سالی دو بار تشکیل می‌شود و جلسات آن با حداقل دو سوم اعضای صاحب‌رای رسمیت یافته و تصمیمات آن با حداقل پنج رأی اتخاذ می‌شود. رؤسای هیئت عامل و هیئت نظارت بدون حق رأی می‌توانند در جلسات هیئت‌امنا شرکت کنند. هر گونه تصمیم هیئت‌امنا در مورد تصویب ترانزانه و صورت‌های مالی صندوق و نیز انتصاب رئیس و اعضای هیئت عامل در روزنامه رسمی کشور و نیز یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار به انتخاب هیئت‌امنا درج می‌شود. دستور جلسه، تاریخ و محل جلسات هیئت‌امنا توسط دبیر هیئت‌امنا تعیین می‌شود و حداقل ۱۵ روز قبل از تشکیل جلسه برای اعضای هیئت‌ارسال می‌شود و بودجه ستاد صندوق به تصویب هیئت‌امنا می‌رسد.

بر اساس ماده ۱۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور که در حکم اساسنامه دائمی صندوق توسعه ملی است، صندوق توسعه ملی با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و محل حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی تشکیل می‌شود. افزون بر این در بند «خ» اساسنامه صندوق مصارف صندوق به شرح ذیل تبیین شده است:

۱. اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی
۲. اعطای تسهیلات صادرات خدمات فنی و مهندسی به شرکت‌های خصوصی و تعاونی ایرانی که در مناقصه‌های خارجی برنده می‌شوند

از طریق منابع خود یا تسهیلات سندیکایی
۳. اعطای تسهیلات خرید به طرف‌های خریدار کالا و خدمات ایرانی در بازارهای هدف صادراتی کشور
۴. سرمایه‌گذاری در بازارهای پولی و مالی خارجی
۵. اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران خارجی با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی مناسب اقتصادی به منظور جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری در ایران با رعایت اصل هشتادم (۸۰) قانون اساسی
۶. تأمین هزینه‌های صندوق.

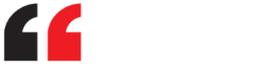
تصرفه ۱. استفاده از منابع صندوق برای اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و باز پرداخت بدهی‌های دولتی به هر شکل ممنوع است.
تصرفه ۲. اعطای تسهیلات موضوع این ماده فقط به صورت ارزی است و سرمایه‌گذاران استفاده‌کننده از این تسهیلات اجازه تبدیل ارز به ریال در بازار داخلی

را ندارند.

تصرفه ۳. اعطای تمامی تسهیلات صندوق صرفاً از طریق عاملیات بانک‌های دولتی و غیردولتی خواهد بود.

■ ایراد هیئت عالی

سهم صندوق توسعه ملی از محل فروش نفت و گاز در قوانین سنواتی بودجه و با تصمیم مجلس شورای اسلامی تعیین می‌شود. البته سال‌ها در خواست دولت، این سهم بدون در نظر گرفتن تکلیف قانونی تعیین می‌شود. اسامال مصوبه مجلس درباره تعیین سهم صندوق توسعه ملی از سوی هیئت عالی نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام مورد ایراد واقع شد. طبق بند دوم اصل ۱۱۰ همان قانون اساسی «نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام» از وظایف رهبر انقلاب است. بند «۸» این اصل

طی یک دهه اخیر دولت‌ها به صورت فراقانونی در خواست برداشت داشتند. پس از یکی از درخواست‌ها رهبر حکیم انقلاب جواب دقیقی فرمودند که مشخص شد می‌شود از منابع دیگری همچون «۵درصد مقرر در بودجه عمومی کشور برای جبران خسارت حوادث غیر مترقبه، جابه‌جایی در ردیف‌های بودجه‌های عمرانی و بیمه‌ها و تسهیلات بانکی» استفاده کرد. بنابراین ضعف اجرا صندوق توسعه ملی را قربانی کرده است

هم به «حل معضلات نظام که از طرق عادی قابل حل نیست»، از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام» تأکید دارد. بخش یائنی بند ۱۱ همین اصل نیز صراحتاً تأکید می‌کند «رهبر می‌تواند بعضی از وظایف و اختیارات خود را به شخص دیگری تفویض کند.» تا قبل از تشکیل دوره قبلی مجمع تشخیص مصلحت نظام، وظیفه «نظارت بر حسن اجرای سیاست کلی نظام» از طرف رهبر انقلاب به کل مجموعه مجمع تشخیص تفویض شده بود، اما از دوره قبل (از ۲۳ مرداد ۹۶) به ۱۵ نفر از اعضای مجمع تشخیص تفویض شده است که این ۱۵ نفر هم اتفاقاً با آرای همه اعضای مجمع انتخاب شده‌اند. بنابراین هیئت عالی مجموع طبق قانون اساسی شکل گرفته است و به حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام نظارت دارد.

■ اصلاحیه مجلس

پیرو طرح ایراد هیئت عالی نظارت مجمع تشخیص

اشخاص، از یکسو عده‌ای به دنبال بخشش بخشی از سودهای آنها هستند و معتقدند تسویه بدهی ارزی باید به صورت ربالی و با نرخ ارزی پایین‌تر از نرخ ارز روز اتفاق بیفتد، از سوی دیگر بسیاری از صاحب نظران اقتصادی و حقوقی معتقدند این اقدام همانا اضرار به بیت‌المال (منابع صندوق توسعه ملی یا بانک مرکزی در بودجه سال ۱۳۸۸) بوده و به تضییع حقوق مردم منجر خواهد شد و بر دریافت تمام و کمال مطالبات تأکید دارند. به طور خلاصه اهم دلایلی که در حمایت از بدهکاران ارزی عنوان می‌شود عبارت است از اینکه بدهکاران ارزی به دلیل جهش قابل توجه نرخ ارز و همچنین برخی مداخلات دولت نظیر ممنوعیت صادراتی یا قیمت گذاری توان باز پرداخت تسهیلات به صورت ارزی یا به نرخ ارز روز را ندارند. این در حالی است که مدیریت ریسک نرخ ارز وظیفه بنگاه دریافت‌کننده ارز بوده و برخی از مداخلات قیمتی دولت امری غیر مسبق به سابقه نبوده است. علاوه

صندوق توسعه ملی